

АНОТАЦІЯ

Соціолінгвістика — наука, яка вивчає проблеми, пов'язані із соціальною природою мови, її суспільними функціями, механізмом впливу соціальних чинників на мову і роллю мови в житті суспільства. Увесь комплекс соціолінгвістичних проблем у загальному вигляді можна звести до таких питань: 1) як соціальний чинник впливає на функціонування мов; 2) як він відображається в мовній структурі; 3) як мови взаємодіють.

Належне місце соціолінгвістики серед навчальних предметів визначається не тільки тим, що вона має розширити коло уявлень магістрантів про таку цікаву гуманітарну науку, як мовознавство (що вже само по собі є цінним й корисним для них), а й тому, що її (соціолінгвістики) засвоєння передбачає закріплення, розширення й поглиблення уявлень та знань магістрантів про ряд важливих понять самої соціології, наприклад, таких, як національно-етнічна структура суспільства, зокрема етнічна спільність (рід, плем'я, народність, нація); критерії, що визначають місце індивіда в суспільстві (серед яких є й мова); характеристика соціального класу; що таке людина, що таке культура; які соціалізуючі можливості має мова і яку вона відіграє роль у соціалізації особи (індивідуума) тощо.

Даний курс спрямований на формування творчих здібностей, розвиток мислення і навичок наукових спостережень та узагальнень в процесі системного комплексного лінгвістичного аналізу соціальних явищ, що має забезпечити ґрунтовнішу філологічну підготовку магістрантів.

Теоретичне і практичне значення курсу полягає у засвоєнні здобувачами вищої освіти теоретичних основ навчальної дисципліни і розумінні специфіки використання їх під час практичної діяльності.

Мета дисципліни: ознайомлення магістрантів із понятійним апаратом і теоретичними положеннями соціолінгвістичної теорії, її предметом та об'єктом, методологічним підґрунтям, методами й прийомами соціолінгвістичного аналізу, а також соціально- або культурномаркованими одиницями.

Завдання:

- ознайомлення з найважливішими поняттями і відповідними їм термінами соціолінгвістики, звертаючи особливу увагу на те, що саме понятійний апарат цієї навчальної дисципліни (й відповідної галузі науки) визначає її міждисциплінарний статус, що окремі поняття визначаються як на основі соціальних, так і на основі мовних ознак (мовний колектив, літературна мова тощо); що основні операційні одиниці співвідносяться, з одного боку, з певним рівнем мовної структури, а з іншого – з варіюванням соціальної структури або соціальних ситуацій;
- визначення основних методів соціолінгвістичних досліджень;
- засвоєння найнеобхідніших для розуміння суті розглядуваного курсу понять й термінів сучасної лінгвістики, цим самим розширивши коло їхніх уявлень

про таку цікаву й розгалужену галузь людського знання, якою є сучасне мовознавство;

- сприяння засобами й багатим матеріалом соціолінгвістики тому, щоб магістранти зрозуміли й добре усвідомили, що в поняття „культура” прямо чи опосередковано входить як її складова частина поняття „мовна культура”, „культура мовлення”, що є необхідною умовою піднесення професійного рівня фахівців будь-якого профілю.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти **компетентностей і програмних результатів** навчання відповідно до освітньо-професійної програми **Середня освіта (Мова і література (англійська)). Психологія спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))**, а саме:

Загальні:

- Здатність організовувати і здійснювати освітню діяльність на основі цілісного і системного наукового світогляду з використанням знань в області філософії освіти, здатність аналізувати, оцінювати та застосовувати сучасні наукові досягнення в галузі мовознавства.
- Здатність планувати і вирішувати завдання власного особистісного та професійного розвитку.
- Здатність реалізувати ефективні психолого-педагогічні стратегії існування людини у суспільстві в умовах сучасного глобалізованого соціокультурного середовища.
- Здатність усвідомлювати моделі світу, природу, причинно-наслідкові закономірності розвитку суспільства і зв'язки різних культур; набувати культурного досвіду для осягнення загальнолюдських цінностей; засвоювати і реалізовувати наукові та культурні досягнення світової цивілізації з поважним ставленням до різних культур, релігій, прав народів і людини та ідеї збереження миру та толерантного існування.
- Здатність реалізовувати у професійній діяльності настанови толерантності та гуманності, у контексті сучасної мультикультурності, на основі загальнолюдських цінностей та критичного оцінювання соціально-політичних, економічних подій і явищ, культурних реалій сьогодення.
- Здатність здійснювати пошук, оброблення, систематизацію, контекстуалізацію та інтерпретацію загальнонаукової інформації з різних джерел, а також генерувати нові ідеї для вирішення практичних професійних завдань, зокрема у міждисциплінарних галузях.
- Здатність орієнтуватися в інформаційних та Internet джерелах, працювати з бібліотечними фондами, критично ставитись до отриманої інформації, усвідомлювати цінності суб'єктивної позиції в інформаційному просторі, володіння комп'ютерною та інформаційною культурою.
- Здатність працювати у професійній групі, дотримуючись етичних норм професійної діяльності.

Фахові:

- Здатність реалізувати рівень мовної та мовленнєвої компетентностей, достатній для забезпечення успішного спілкування в професійній та громадській сферах, оперування лексичними, граматичними аспектами, ефективними засобами творення цілісного усного й писемного тексту, здатність до реалізації професійних усних презентацій.
- Здатність використовувати базові знання про теоретичні засади, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки сучасної лінгвістики, психології.
- Здатність моделювати інноваційне освітнє середовище та конструювати зміст, форми, методи та засоби навчання українській мові і літературі, психології у середній та вищій школі, у закладах підвищення кваліфікації та перепідготовки фахівців.
- Здатність реалізувати достатній рівень мовної та мовленнєвої компетентностей на основі теорії та практики дискурсивного аналізу.
- Здатність використовувати мовні засоби та мовленнєві структури у різних типах дискурсу, зокрема у професійному.
- Здатність розуміти національну та соціокультурну специфіку мовленнєвої поведінки носіїв різних мов та здійснювати ефективні комунікативні контакти.
- Здатність обирати ефективні стратегії для вирішення комунікативних завдань.
- Здатність оперувати ключовими поняттями фахових дисциплін та розуміти об'єктивні тенденції розвитку сучасної філології, психології.

Програмні результати навчання:

- Організація і здійснення освітньої діяльності на основі цілісного і системного наукового світогляду з використанням знань в області філософії освіти, аналіз, оцінка та застосування сучасних наукових досягнень в галузі мовознавства;
- Планування і організація власного особистісного та професійного розвитку;
- Реалізація у власній професійній діяльності ефективних психолого-педагогічних стратегій існування людини у суспільстві в умовах сучасного глобалізованого соціокультурного середовища;
- Усвідомлення моделі світу, природи, причинно-наслідкових закономірностей розвитку суспільства і зв'язків різних культур; засвоєння і реалізація у викладацькій діяльності набутого культурного досвіду, поважне ставлення до різних культур, релігій, прав народів і людини та до ідеї збереження миру і толерантного існування;
- Професійна діяльність, основана на принципах толерантності та гуманності, у контексті сучасної мультикультурності, на основі загальнолюдських цінностей та критичного оцінювання соціально-політичних, економічних подій і явищ;
- Самостійний пошук, оброблення, систематизація, контекстуалізація та інтерпретація загальнонаукової інформації з різних джерел, генерування

нових ідей для вирішення практичних професійних завдань, зокрема у міждисциплінарних галузях;

- Вільна орієнтація в інформаційних та Internet джерелах, використання у власній професійній діяльності бібліотечних фондів, критичне ставлення до отриманої інформації, усвідомлення цінності суб'єктивної позиції в інформаційному просторі, володіння комп'ютерною та інформаційною культурою;
- Результативна діяльність у професійній групі, дотримання етичних норм професійної діяльності;
- Використання ефективних стратегій для вирішення комунікативних завдань;
- Оперування ключовими поняттями фахових дисциплін, розуміння об'єктивних тенденцій розвитку сучасної філології;
- Володіння прийомами та засобами формування і контролю рівня сформованості мовної, мовленнєвої, літературознавчої та соціокультурної компетентностей здобувачів вищої освіти.

Методи навчання і викладання. Репродуктивний, пояснювально-ілюстративний, проблемного викладу навчального матеріалу, частково-пошуковий, дослідницький, комбінований, компаративний, фундаментальний, інтертекстуальний.

Навчальна дисципліна «Соціолінгвістика» належить до вибіркової дисципліни циклу професійної підготовки. Під час вивчення цієї дисципліни використовуються базові знання, отримані з таких дисциплін (**пререквізитів**): «Вступ до мовознавства», «Сучасні напрямки лінгвокогнітології», «Теорія мовленнєвої комунікації», «Лінгвокультурологія», «Психолінгвістика», «Педагогічна лінгвістика», «Лінгвістичний аналіз тексту».